

Előfizetési ár
MAGYAR DOHÁNYUJSÁG-ra
 Egész évre . . . 6 frt.
 Fél évre . . . 3 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.
 SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,
 VI., Podmaniczky-utca 1.

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár
MAGYAR DOHÁNYUJSÁG-ra
 Egész évre . . . 6 frt.
 Fél évre . . . 3 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.
 KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án.

Hirdetéseket felvevő a kiadóhivatal és az ország
 minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felelős szerkesztő és lapfoglalónos:
DARÓCZI VILMOS.

Hirdetések Negyed oldal 10 frt; kisebb hirdetéseknek
 minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A dohányfogyasztás. *Daróczi Vilmostól.* — A dohánysimítás és csomózás kellekei és a beváltás ideje. *Fejér Viktortól.* — A műtrágyák elhíntése. (Befejező közlemény.) *Herényi Gotthard Sándor* művéből. — Simítás. *Daróczi Vilmostól.* — Tapasztalatok, a dohánytermelés köréből. (D. V.) *Kerpely Kálmántól.* — Adatok, a m. kir. dohánygyedárúság 1894. évi statisztikájából. (I.) *M. B.* — Az orsz. m. gazdasági egyesület köréből. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TARCA: Emlékek a multból.

A dohányfogyasztás.

Az emberi természetben rejlő változottság utáni vágy hozza magával, hogy időnként változnak az izlések az élvezeti cikkek névze is, s ezek fogyasztása majd emelkedik, majd alább száll, amint éppen a divat és más egyéb körülmények erre befolyást gyakorolnak.

Hiszen például a kedvenc ételünket is megújunk, ha gyakrabban kerül terítékre, — sőt még a legáltalánosabb és legfőbb tápszert: a húst se fogyasztjuk mindig szívesen, ugyanegy módon elkészítve; — s egyedül a kenyér az, amelyet soha meg nem ununk.

Eppen így vagyunk a dohányzás élvezetével is. A szivarozás, cigarettázás, sőt még a pipázás is (mely utóbbi csak azért csökken napjainkban, mert már nem igen divatos,) annyira össze van már forrva a mai korrall, hogy a legkritikább esetek közé tartozik, hogy valaki — aki már egy ideig megszokta — végleg felhagyjon vele. A dohánynak különféle alakban való használata egyébiránt azért is bír olyan nagy ingerrel és váltik mindinkább erősebb szenvedélylyé, mert a dohányzás nemcsak élvezet, hanem ma már részben divat- és fényűzési cikk is és éppen ez oknál fogva emelkedik a dohány fogyasztás oly rohamosan.

Nézzünk szét csak országszerte a kisebb vidéki városok és falvakban és azt

fogjuk látni, hogy jóformán minden nadrágos ember, sőt még az alig felcsepereedett legénykék is, vasár és ünneppon, vigan füstölő cigarettát vagy szivart szíva sétálgatnak az utcán, így vélvén magukat az „urak” sorába számíttatni, s ugyanazok, akik hétköznapokon legfeljebb csak 1 $\frac{1}{2}$ –2 kros szivarokat fogyasztanak: ünnepponok nem elégszenek meg ezzel, hanem ilyenkor már cigarettát, virginia, vagy ötös kuba járja, ami már csak részben vehető élvezet számba, mert ebben már inkább a divat és a fényűzési vágy nyilvánul. Aztán tudjuk, hogy nagy úri asztaloknál szinte elmaradhatatlan szokás már, hogy ebéd és vacsora után, a szíves házigazda havana és más finom szivarokkal traktálja vendégeit, — s ezt utánozza a közép osztály is, ha nem is oly drága, de szintén finom jó szivarokkal; — s ez a szokás ismét épp úgy élvezet, mint amennyire részben a fényűzéshez tartozik.

A dohány tehát olyan cikk, amelyről bátran állíthatjuk, hogy annak fogyasztása soha többé nem fog csökkenni, sőt ellenkezőleg folyton folyást emelkedni fog, — annál is inkább, mert ma már senki sem igyekszik a dohányzást megakadályozni, sőt inkább minden úton-módon azon iparkodnak, hogy minél inkább kedveltessék a nagy közönséggel, azon oknál fogva, mert a dohányzás ma már csaknem minden országban az államnak egyik legfőbb és legbiztosabb jövedelmi forrása, úgy annyira, hogy erre igazán el lehet mondani, hogy: „ha ez nem volna: akkor meg kellene teremteni.” — S igazán és helyesen mondta erre vonatkozólag nemrég egy hírneves német tudós, hogy: — a dohány egy valóságos áldás, amelynél a termelő legjobban megtalálja a maga fáradsága jutalmát, s száz meg százezer munkás kéznek ad biztos kenyér keresetet, — azon felül a gyártás által temérdek iparágat mozdít elő, mert a dohány és szivar gyártás számtalan iparcikket vesz igénybe s így más oldalról ismét ezer meg ezer embert foglalkoztat.

Valóban bámulatos is ezen cikknek az egész világon való rohamos elterjedése és óriási fogyasztása; — s én már rég kiszámítottam, hogy az emberek általában többet költenek a dohányfogyasztására, mint kenyérre, — és habár ennek magyarázatul nem lehet semmi alapos indokot felhozni, de tény hogy úgy van, s köztudomásu, hogy a dohányfogyasztás világszerte évről-évre növekszik. Legfeljebb csak abban van eltérés, hogy a jelenlegi nemzedék, általános ideges voltánál és gyöngébb szervezeténél fogva nem bírja azt az erősebb fajokat fogyasztani, amelyet az edzettebb, erőteljesebb régiek oly kedvvel élveztek, mert a mai gyomor azokat az erős dohányokat nem veszi be, nem emészti meg, és így a fogyasztás és kereslet a gyöngébb fajokra irányul, amelyek rendesen finomabb minőségű dohányok, s így folyást mindinkább csak a gyöngébb, jobb fajta dohányok igényeltek.

Észre lehet ezt venni a fogyasztóknál is, mert mindennap számtalanszor ismétlődő eset, hogy a dohánytözsdekben a szivarvásárlók rendesen a világos színűeket keresik, s egész Európában, de még a tengerentúli államokban is, a dohánykereskedés és gyártásnál a legmagasabb árák a világos színű dohányokért s főleg az ilyen szivartakaró anyagért fizetettek.

Hajdanában, szinte nevetésgesnek tűnt fel egy világos színű sárgás szivar, most: ez örvend a legnagyobb keresletnek, mert a fogyasztó ebben találja a gyöngébb és jobb anyagot, — amiben ugyan részben csalatkozik, mert igen gyakori dolog, hogy éppen a világos dohány is igen erős, mert a nagyon világos dohány többnyire éretlen s nem helyesen kifejttségénél fogva penészes és dohos lesz, s kiforrásában sem tökéletes és sok esetben azért marad sárgás, az ilyen aztán rendesen fehér penészt kap, csipi a nyelvet és kellemetlen ízűvé válik. Ezen állításom azonban nem általános van értve, mert a teljesen jól kifejtett és természetből világos dohányok min-

2-szeres és 3-szoros termések

csakis mesterségesen szárított

műtrágyával érhető el.

„Hungaria” műtrágya-, kénsv és vegyi ipar részvénytársaság, Budapest.

Herényi Gotthard Sándor és Rovara Ertyges művét, érdeklődőknek ingyen és bérmentve küldjük meg.

20-24

denesetre gyöngébbek jobbak is, ami különben a fajtól és a talajviszonyoktól is függ.

Egyes államokban még folyvást kedvelik a sötét barna színű erős dohányokat, — ilyen különösen Olaszország, amely e fajta dohányokat hajdan nagy mennyiségben vásárolt, azonban már annyira leszálaltá ez is a töllünk eddig venni szokott mennyiséget, hogy jelenleg 4—5 ezer métermázsánál nem igen vesz már többet évenként. Pedig mi ez a mennyiség, ahhoz a nagy készlethez képest, amelylyel mi ilyen dohányokkal rendelkezünk, s amelyek máshová való kivitelre nem alkalmasak és így tehát kénytelenek vagyunk azokat felhalmozni.

Mindezekből csak azt akarom kihozni, hogy nekünk minden áron és bármilyen módon azt a mennyiséget, illetve azt az anyagot kell megszaporítanunk, amely beföldi gyártásunk és külföldi kivitelünk céljaira alkalmas, — s hogy ezt elérhessük, e végből újra meg újra hangsúlyoznom kell ama véleményemet, amelynek lapunk egyik utóbbi számában s már ezt megelőzőleg is egypárszor kifejezést adtam, hogy t. i. meg kell szaporítanunk a termelési területet, hogy ez által sok jó minőségű dohányt termelhessünk, amely a ma meglévő és még ezután keletkező rosszabb dohányokat — a sok jó közt — equalizálja, magával vigye.

Ezen eszmének megvalósítását — miként ezt már részletesen kifejtettem és okadatoltam — én úgy képzelem, hogy a termelési terület szaporítása, illetve újabb engedélyek kiadása (a régi termelők szerzett jogainak érintetlenül hagyásával,) kizárólag csakis oly vidékek és területekre szorítkoznak, ahol nemcsak a termelés általános feltételei mind megvannak, de ezen kívül a kiválólag alkalmas talaj valami különleges — speciális — anyag (u. m. kitűnő szivartakaró, burok és finom cigaretta, vagy más illatos dohányok) termelésére van hivatva, s erre a termelő intelligenciája, szakértelme és jóhírve kellő biztosságot nyújt; — s a megállapítandó új területekre a termelési engedély — termelőnként legfeljebb 15—20 katasztrális holdra — csakis oly feltétel alatt adhat meg, hogy ha a beváltás után a dohány a jelzett célokra meg nem felel: az esetre a termelési engedély visszavonatik.

A meglévő talajokon, főleg ahol a

jobb fajta dohányok teremnek, úgymint Szabolcs, Hajdú Szatmár, Békés, Arad, Bihar és még néhány megyében, ahol a szivargyártásra alkalmas anyag megterem, úgy a kerti levelek hazájában, a termésre most az összeállításnál különös gondot kell fordítani, s mindenben követni azon útmutatásokat, amelyeket mai számunk „Simítás” című cikkében előadunk.

A tisztavéltú dohányokra nézve pedig, amelyek a maguk nemében szintén kitűnő anyagot szolgáltatnak, főleg azok a termelők, akik az okszerű kezelés terén az utóbbi időben oly bámulatos haladást mutattak fel, ezek vannak főképp arra hivatva, hogy tovább haladjanak a helyes nyomon és folytassák a jól meg kezdett dolgot, s akkor bizonyára siker és megérdemelt jó eredmény fogja fáradozásait koronázni.

Daróczi Vilmos.

A dohánysimítás és csomózás kellékei és a beváltás ideje.

Végignézem a közelemben álló gazdaságok szárított pajtáiban lévő dohányokat, és bámultam azoknak szép színét, tisztaságát, jó minőségét, de ugyanakkor elszomorodva gondoltam arra, hogy mire ez a dohány a kinestári raktárba kerül, mivé fog válni.

A pajták deszkazata általán mindenütt hezagos, az eresz alatt végig egy jó arasznyi nyílás, helylyel-közzel pedig akkora hasadékok tátonganak a kapuk felett, hogy akár ne is nyissa ki a kertész a kaput: ugys befér rajta.

Jól lehet sok szorgalmas, előrelátó kertész igyekszik ezen hiányokat a mennyire lehet kireperálni, mégis nagy része szabadon maradt, mert legjobb esetben is a deszkák közötti hezagok megmaradnak. Ez elég arra, hogy az őszi ködök, téli hófúvások a dohányokat teljesen elázassák.

A dohány ilyen pajtában éppen olyan sorson van, mintha nem is pajtában, hanem szabad ég alatt állana. Így került be a múlt évi termés is, mivel az időjárás ködös, hófúvások volt.

Ezeknek a nedves dohányoknak becsimítása halálos vétek, mert ilyen dohányokkal mindent inkább lehet tenni, csak éppen becsomózni nem szabad.

A becsomózás mellett a kiszáradás meg van gátolva, holott az ilyen átázott dohányoknak éppen a kiszáritás volna szükséges.

Azok között, akik a kiállítás ügyeit és csoportjait vezetik, ott van *Mende Bódog*, aki a kereskedelmi csoportot rendezi és aki utána nézett annak is, hogy a kiállításon a régebbi magyar dohánydolgokról is legyen szó. Hogy láthatók legyenek régi szivarok (ha erősen megvedlett állapotban is), hogy meglássuk a szüzdohányt árusító dohányzók reklámképeit s mindama eszközöket, amelyekkel a szivart, a dohányt és a burnót a piacra vitték. Ezeket a dolgokat nem igen őrizte és nem igen gyűjtötte senki s ha itt-ott fennmaradt is belőlük valami, a véletlen műve volt. Nagyon utána kellett hát járni, hogy annyi összegyűljön, amennyivel a kiállításon helyet lehessen foglalni s amennyi valami képet adjon a század eleji szivar kereskedelemről. Hát Mende Bódog utána járt és csinos kis gyűjteményt szerzett össze, amely ugy- ahogy megvilágítja a múlt és amely egyike lesz a kiállítás legérdekesebb különlegességeinek.

Ha ezt a gyűjteményt átnezzük, először is azt tudjuk meg, hogy a trafikokat, az osztrákok által nyelvükben még meg nem rontott magyarok: „dohányzó”-knak hívták, s hogy a pipálni való dolgokat ilyen dohányszókbán és nem „szivar” és dohány-tözsdek”-ben árulták. Azután megtudjuk azt is, hogy a magyarországi dohányszókbán gyártott szivaroknak kizárólagosan magyar nevük volt.

A nedvesen becsomózott dohányt azért kell szabályszerint alacsonyabb áron beváltani, mert a tulheves, hosszas és káros erjedés, a dohányromlás és nagy súlyvesztése (culls) el nem kerülhető. Ha ily nedves dohány még nem pecsétetes, akkor is csak úgy lehetne kiképezni, ha a csomókat felvágatnók és a termelő helyett a dohány-beváltó hivatal végezze el a szárítás munkáját. De hát lehetséges ez? van e célra elég helyiség és munkaerő? Hiszen még a csomóknak kötére aggatása sem volna célzatravezető: ha még alkalom, mód lenne is rá, mert a nedves kocvány, ha 20—25 level van így csomóba szorítva: felaggatva sem száradhat ki. Ezt elégszer próbáltuk, legközelebb a bákai muskatályal, még sem lehetett a penész és foltképződést kellőképp megakadályozni.

El lehet-e tehát képzelni azt, s kívánni bármely „csodakezelőt”, hogy e dohánycsomókat, melyeket még kötélen sem lehet kellőképp kiképezni, hogy azt a maglyában, akárhany átforgatás mellett is, kiszáritsa, a nélkül, hogy az anyag penészt vagy foltot kapjon. Bizony nem lehet; bármennyi átforgatás mellett foltos, penészes, sőt elrongyolódott lesz, mert ha lehetne jóvá tenni, sehol sem lenne csekély és romlott választék, a mi pedig van mindenütt elég.

Ez az oka, hogy a közönséges vágóanyag helyett a fogyasztóközönség „szüz dohánnyra” ahitozik. Ezért csempeszik is s talán ezért kellett annyi sok és a legjobb dohányszermő viedéktől elvonni az engedélyt. A szép sarga homoki dohánnyainkat, ha tiszták volnának, kapkodna a külföld.

A legszorgalmasabb kezelés mellett is úgy vagyunk az ilyen nedves dohánnyal, hogy minden átforgatás után csökken a maglya eredeti mennyisége, úgy hogy végre azon veszszük észre magunkat, hogy imhol már semmi jó sem maradt az egész asztalból, mind a padra került, mint foltos, penészes, kiszáradni.

A termelők loyálisan szoktak gondolkodni; azért remelem, be fogják látni azt, hogy nem kívánhatnák a beváltótól lehetőleg s igyekezni fognak csak lehetőleg száraz dohányt besimíttatni, illetőleg becsomóztatni; ezt saját jól felgott érdekük is kívánja. Igen sok I. osztályú dohány kerül a 2 ikba; II. a 3-ikba; III-ik a kihányásba, csak azért, mert nedves, különösen az értékes, de gyöngye természetű dohánnyokból, mint pl. a homoki szabolcsmegeyeiből.

A forradalom előtt sok dohánnyár lehetett az országban, de hogy mennyi volt mégis, azt nem tudhatni. A Mende-féle gyűjteményben tízenegy magyarországi gyárra vonatkozólag találunk nyomot s e gyárak között úgy látszik, hogy a szent-andrási volt a leg-híresebb. Gyára volt: Fuchs Fülöp és társának, Medetz Józsefnek, Staffenberger Jánosnak, Gschwind Mihálynak, Hirsch Ignácznak, Báron Jakabnak, Bruck Móricnak, Lyubibraticsnak, Singer Leopoldnak; azután ott volt még a rigycás- és a szent-andrási gyár. Kétségtelen, hogy többnek kellett lenni, a mi abból is kitűnik, hogy a század első felében a fumei szivarok igen híresek voltak.

A szivarok nevei mintegy az eseményekkel haladtak, mert amint egy-két kiválóbb alak fölmerült, vagy valamely nagyobb szabású tervről szó volt: s már ezekről szivart vezettek el, amint most a kalaposok teszik a kalapokkal. A Fuchs Fülöp és társa gyárából, amely Bécsben volt, első sorban is egy igen népszerűtlen nevű szivar került ki: az adószivar. Igen valószínű, hogy ez a név szerencsétlenül volt megválasztva, s hogy mihamar kikerült a forgalomból. De volt a gyárnak Árpád szivarja is, azután postaszivar, körszivar, V. Ferdinánd szivar, majd a forradalom idején nemzeti gránátos szivar és nemzetőrség-szivar.

A Medetz József fabrikálta szivarok közt

TÁRCZA.

Emlékek a múltból.

Az ezredes országos kiállítás kereskedelmi csoportjának rendezője: *Mende Bódog* úr, nagy buzgalmat fejt ki, arra nézve, hogy a milleniumi kiállításon, a dohány egyeduralom behozatala előtti időben fenállott magyar szivar és dohánnyárak gyártmányai s az ezek elárúsításra vonatkozó régi árjegyzékek és nyomtatványok is bemutatassanak, — s a jeles közzegadásai irónak e részben való fáradozásai örvendetes eredményre vezettek, mert sikerült neki már eddig is egy igen szép gyűjteményt összeállítani.

A „*Pesti Hírlap*” folyó évi 292. számának tárczázikke igen érdekesen ismerteti e gyűjteményt, — s amár lapunkban is többször megemlékeztünk már a régi magyar szivar és dohánnyárakról, s annak idején a leg-részletesebben fogjuk a kiállításhoz talajunk körébe vágó minden látni valót ismertetni: mindamellett érdekesnek találjuk az említett tárcza közleményt bő kivonatban átvenni, amint következik:

**

A mai pajták a mely kitűnőek szárítók-nak, oly célszerűtlének a dohánynak száradás utáni eltartására. Már pedig kellően száraz dohányt csak oly pajtában állíthatnak elő, a mely a külbehátások ellen a dohányt megvédi. Szükségtelen hangsúlyozni, hogy csak a kellően száraz dohány tartja meg zamatát, fészerejét. Ugyanazért pl. a muskatáry-dohányok heves erjedésének meggátlása el is van rendelve. Megjegyzem ez alkalommal, hogy ha a dohány elég száraz, nem szükséges még e fajtanál sem az erjedést akadályozni, annál is inkább, mert a száraz korhadást, a száraz fermentációt, a mely egy két átforgatással kész a nagy máglyában is, meggátolni semmiképp sem lehet, a heves erjedés pedig száraz dohánynál nem következik be.

A mai gazdasági viszonyok között azonban a termelői helyzetét sem lehet figyelmen kívül hagyni s valami nagy áldozatokra nem is lehet gondolni, csak az óhajtható, hogy a mi pénzbe nem kerül s legyőzhető fáradságot sem okoz, sőt ellenkezőleg hasznos: azt a termelőt létesítsék.

A rendez termelő gazdaságában a pajták jó vastag deszkából épültek és a rések is el van vannak sok helyen lécezeve. Szükséges volna, hogy ez mindenütt meg legyen. (Legjobb volna persze, ha a pajta oldala 5" deszkából összenyitva lenne alkotva).

Mivel pedig a mai pajták hézagosak, még lécezés mellett is szükséges volna pl. szalma vagy egyéb alkalmas anyaggal a pajtában belől a belécezett rések is eltömködni. Ez a hófúvás ellen is szükséges.

Ha a termelőnek mindezen védelmet nyújtani nem volna módjában, vagy úgy tapasztalná, hogy dohányja még mindig megnedvesedik, akkor módjában leend egy száraz, védett helyen, nem fűtött szobában, avagy magtárban, a simítás alá vonandó dohányt előbb egy kissé kiszáritgatni.

A dohánynak ezen megvédése sokkal fontosabb, mint minden más teendő, mert hiába osztályozza gyártási választékok szerint szépen össze a dohányt, elrontja annak az értékét, ha az nedves marad. A nedves dohány, osztályba be nem váltható.

Ha a termelő dohányját a külbehátások ellen megvédeni tudja, akkor azon óhajtatja, hogy a dohány egyrésze még decemberben beváltassék, könnyebben leend teljesíthető.

Igaz, hogy a dohánynak jó minősége szempontjából az volna kívánatos, hogy a

dohány a zsinóron legalább januárig maradjon. Ez ideig a főkocsányoknak nagyfokú a nyeresége, pláne a pajtában való szárításnál; azonfelül ez ideig jól kiszinesedik, jól kidolgozza magát a zsinóron a dohány és sokkal enyhébben, biztosabban folytatja aztán a kívánatos lassu erjedését a máglyában. Ugye a mai pajta sem a nedvességtől, sem az erős fagyoktól őszzel s télen nem védi a dohányt; és van még egy körülmény, a mely szintén igen figyelemre méltó. A termelő t. i. dohányját novemberben besimitja; már pedig ha egyszer korán besimitotta, jobb is ha korábban beadhatja, mivel az ilyen dohány, ha nedves volt januárig, még a termelőnél kiütnek a foltok és penészkepződmények. A termelő pedig azon kifogással él, hogy ő a becsomózott dohányt kezelni hivatva nincsen. Voltaképpen ugy all a dolog, hogy a nedves dohányt, jóvá varázsolni senkisé tudhatja, azt eléggé kifejtettem e cikkben és így a nedves dohány penésztét a dohánybevaltó sem fújhatja le a levélről s náluk is csak ki fog azon a baj útni később a máglyákban.

De mivel a termelőnek jó kifogása van, nem lehetne követeléseit kielégíteni s a beváltás akadályokba ütköznék, ha a korán besimitott dohány később váltatnék be.

Vége vannak abnormális időjárások, mint pl. a mult évi, a midőn nemcsak az ősz volt ködös, de az egész tél is nedves, hófúvásos volt s így a kellően nem védett pajtában őszzel ködnedvel teleszivódott dohány a téli nedvességgel együtt még többet szenved.

Nem tagadható azonban, hogy a tapasztalat szerint a téli simítás mégis szárazabb dohányt szokot adni, mert a fagy mégis csak szárazabb, mint a ködös, fagyok nélküli ősz lenni szokot.

Az őszön igen nagyon átmedvesedett leveleket a jó termelő eddig legalább egy-két fagyig nem szokta besimitani.

A fagy csak akkor lehet káros, ha a már őszzel vagy bármikor nedvesen besimitott dohányeszmókat éri. Mert a csomó első leveleibe a nedvesség befagy, mert ott a kiszikkadás nehezebb. Itt a termelőnek a novemberi simítás meg van engedve; — a jelenlegi pajtáknak elhelyezett leveles dohány kellőleg nincsen megvédve, ugy kényeszerűségéből jobb a korai beváltás.

Fejér Viktor.

ott volt a Deák- és a tisztujtási szivar. Ő rajta azonban erősen túltett a Gschwindt-féle gyár, amelynek termékeiből több maradt főt s amely csárdás-, honvéd-, István nádor-, István-, nemzeti- és tisztujtási szivarokkal csalogatta a vévőket. Gschwindtnek címkepei is voltak, amelyek üzleti helyiségét tüntették föl, igen csinos és ügyes kivitelben, amelyenket manapság is csak a külföldi gyárak készítennek a nálunk is ősmert különlegességi szivarok ládái számára.

Staffenberger János az ugynevezett Pannonia-szivarokban dolgozott, több fajta készíten e név alatt. Hirschnek már voltak ipar-, királyi és vasuti-szivarjai. Az iparszivarhoz csatolt vignetta Kossuth és Széchenyi álló alakját tüntette föl. Báron József Szegeden működött és így ő már szegedi specialitásokkal is szolgált s hogy ugy mondjuk, kizárólag helyi-földi szivarokat gyártott, de bizonyára szép sikerrel. Neki volt szegedi hölgy-, szegedi őrsereg-, szegedi halász-, szegedi-pesti csatorna- és szegedi csikós-szivarja. A szegedi-pesti csatorna terve akkor merült föl s így mindjárt meg is szivarolta. Ugy látszik ezekből, hogy a szegedi paprikának csak később lett országos híre, mert másképp Báron ur gyártott volna szegedi paprika szivart is. A Bruck-féle pápai dohánygyárról csak annyit tudni, hogy három-

A műtrágyák elhintése.

(Befejező közlemény.)

— Herényi Gothárd Sándor műveiből. —

A hintés befejeztével a munkás alaposan kimosódjék a műtrágya porából, ruháit lehetőleg letakarítsa. Főleg nem lehetünk elég óvatosak a chilisálétrom kiszórásánál, melynek kézből való szórása Németországban törvényileg tiltva van, a vele összekötött veszedelemnél fogva.

Épen így gondot kell fordítani a zsákok kimosásánál előállt szennyvizre, mert sokszor előfordul, hogy egész csapat szarvasmarha hullott el a vizigátlaniságból felitatott zsákos szennyviz felitása által.

A géppel való felhintés, a szerint a mint a műtrágyát csak a vetés sorra, vagy pedig a művelési rétegre egész síkban egyformán elterítve hintjük fel, kétféle lehet. Vagyis sorra hintés és szórvá hintés.

A sorrahintés főleg a ritka sorban álló növényzetnél indokolt, így különösen a kapás növényeknél. Rendkívüli horderejét az által éri el, hogy a sorrahintés folytán a mag közvetlen közelében levő műtrágya, főleg a könnyen oldható sók, odavonzzák a talaj nedvességét, ezáltal gyorsítják a csírázást, az első gyökérszalakat kibocsátó gyenge növény pedig könnyen felvehető növénytápszereket talál első fejlődéséhez, ez esetben a jól megválasztott műtrágyakeverék ép oly szolgálatot tesz, mint az embernél és a magasabb rendű állatoknál maga az anyatej, melyben az új szülött önálló életének első és fő biztosítékát leli.

A sorrahintésnél fősuly a teljesen egyenletes hintésre fektetendő. Miután sorra csak minimális mennyiségű kis adagokat alkalmazhatunk, ha kárt tenni nem akarunk, így természetesen nagy súly helyezendő arra, hogy műtrágya mindenüvé jusson, de az adag sehol túl bőséges ne legyen.

A sűrű sorokba való sorrahintésnek nem sok értelme van, mert ez esetben a sűrűn vetett növény gyökérzete, majdnem oly könnyen megtalálja a növénytápszert, mely szórvá hintetett. Épen ezen körülménynek tulajdonítható, hogy megfelelő és elég tökéletes sűrű sorra szóró gépet még eddig nem hoztak forgalomba a gépgyárosok s hogy az ily gépek gyártása teljesen el van hanyagolva. Míg a ritka sorra hintő gépek több évtized óta forgalomban vannak, különösen a cukor- és takarmányrépa sorra

féle körszivar-gyártott*) E gyárosok között a Lyubiraitis már egy kissé hadilábon volt a magyar nyelvvel s ugy viselte magát, mintha Budapestent tanult volna magyarul; majdnem ugy tűnik föl, mintha most is itt élne és most nevezné el a szivarját hölgyiszivarnak. E hölgyiszivar mellett azonban nemzetiségi szivart is fabrikált.

Tudomást nyerünk azután még több magyar nevű szivarról. Nagy divatban volt a jurista-, a csárdás-, a vadász-, a Kubinyi-, a vigadó-, a vadász- és az engedje-szivar, a korona-szivarral együtt. Árultak ezenkívül uniószivart, a munkás-, a Zrinyi- és a Kossuth-szivarral együtt. És még ki, tudja, hányfélé, különösen a század első részében, mert hát azok a szivarok, amelyekről megtudni sikerült egyetmást, nagyobbára a forradalom idején voltak divatban. Ám nem lehetetlen, hogy e közleményből kifolyólag még teljesebb lesz a Mende gyűjteménye, mert akadhatnak olyanok, akik tudomást nyervén arról, hogy a milleniumi kiállításon is hely jut a magyarországi régi dohánygyárak termékeinek: kiegészítik azt.

A gyárak, a mint az természetes, min-

*) Ebben téved a cikkíró, mert a Bruck-féle gyárról, maga a ma is 616 80 éves öreg gyáros: Bruck Mór, sok érdekes emléket közölt lapunk 1894. évi 21. számában. Szerk.

denféle módon reklámirozták a termékeiket s így attól sem riadtak vissza, hogy versekben dicsérjék a dohány vagy szivar jóságát. Az egyik gyár az ugynevezett Kölcsey-dohány dobozára ezt a verset nyomtatta:

„Virraszt a bölcés és gondol sokat,
S itt s ott s mindenfelé
Eget, földet meghányogat
S csak néz maga elé.
Jámor! miért epedez mindég?
Jöjj, gyujts rá! Im vigan ég
Kék füsttel a pipa.
Derül előtted föld s ég
S nem lesz sehol hiba”.

Hogy pedig mindezt elmondottuk, annak az oka nemcsak az, hogy a dohányzó polgártársak némi visszatekintést nyerjenek abba az időbe, mikor a magyar ember magyar nevű szivart szitt, szűz dohányból készültet, hanem az is, hogy a dohánytözsédt és dohányárudát tartó urak és urhölgyek figyelmét főlhívjuk a „dohányzó” elnevezésre. Hatha megcsik az, hogy akad egy-kettő, aki követésre méltó példát ul irja az ő trafikja fölél:

Magy. kir. dohányzó.

Milyen szép volna ez, akkor, ha ezekben a magyar királyi dohányzóknak a milleniumi kiállítás megnyitásokor már magyar nevű szivarokat árulnának!

trágyázásához évek óta nagyban elterjedett alkalmazást találnak.

Oly gépet, mely sűrű sorokon trágyáz, a forgalomban csak kettőt ismerünk, s ez az A. Reissenzahn-féle és a legújabb Melichar-féle sorra trágyázó vető gép.

A többféle, részben már elavult sorrahintő gépekről nem is akarunk bővebben beszélni.

A műtrágya sorrasztásánál mindig legyünk óvatosak, úgy a műtrágyák összetételének, mint mennyiségének megválasztásánál. Soha se hintsünk túlerős adagot. Mindig lehetőleg koncentrárt és vízben könnyen oldható alakban adjuk a műtrágyákat.

A sorrahintésre legalkalmasabb trágyaszerek tehát a Chili-salétrom és kénvas ammon mint nitrogéntrágyák, a magas százaléku szuperfoszfátok mint foszfortrágyák és koncentrárt kálisók. Minél vízvonzóbb a sorrahintett műtrágya, annál több eredményt érünk el általa.

A szórva hintő műtrágyaszóró gépek a sorrahintőktől abban különböznek, hogy ezek az egész művelési földterületet egyenletesen beterítik műtrágyával. Feladatuk tehát, hogy az elszórandó területre minimális mennyiségű műtrágyát is képesek úgy kiszórni, hogy a talaj felszínre lehetőleg mindenütt be legyen terítve és pedig egyenlő mennyiségű műtrágyával. Szükséges továbbá, hogy nagy mennyiségű műtrágyát is el tudjon szórni a gép és mégis csak a tábla-vegeknek kelljen tölteni. E két kívánalomnak jól eleget tesz a gép, ha 50 literrel 500 literig lehetőleg sok változatban képes műtrágyát elszórni egy kat. hold területre.

Nagyfontosságú továbbá, hogy a ragadós, szurkos és elkenődésre is hajlandó műtrágya-féléket képes kiszórni. A gép súlya sem lehet túlságos, mert maga a belé öntött műtrágya 3—400 kg.

Nagy előny, ha a gép jól kormányozható, mely esetben a fordulót utáni csatlakozásnál sem hirtelen területet nem hagy, sem a már behintettet felül nem hinti.

Ezen kívánalmaknak többé-kevésbé megfelel néhány legjobb rendszerű gép, azonban teljesen megfelelő szórva hintő gép sajnos, ma még épen úgy nem létezik, mint a hogy nincsen megfelelő sorrahintő gép sem.

Fő baj mindig a ragadós műtrágya elkenődése, vagy az egyenetlen felszórás. vagy a gép nagy súlya. A műtrágyák elkenődésén meg segíthet az okszerű előkészítés, vagyis a műtrágya helyes keverése, szárítók omlós természetű anyagokkal.

A forgalomban levő műtrágyaszóró gépek két főcsoportba oszthatók.

Az első és tökéletesebb csoportot a Schloer-féle rendszer képezi.

Schloer rendszere arra van alapítva, hogy a ládában elhelyezett műtrágya, kihintés közben sem nem kevertetik, sem résszerű nyíláson át nem kényeztetetik, hanem beöntetik oly ládába, melynek feneke és egyik oldalala egyenletes mozgással emelkedik fel-fel a belé vitt műtrágyával együtt, miközben fenn a műtrágya felső felületén egy vagy több lapátos tuskékkal ellátott tuskés henger lesöpri a megfelelő mennyiségű műtrágyát, és a ládából kiszórja.

Ezen gépek hibája rendkívül nagy súlya, elannyira, hogy egy pár vonós nem bírja vontatni; továbbá, hogy nem egyenletes (a leterített lepedőhöz hasonló) sávban vet, hanem apró adagocskákban löki ki a műtrágyát, mi által a föld úgy néz ki, mintha arakcsár, esetleg ezüst tallér nagyságú adagokként volna elterítve. Ezen hibán azonban segít a fogasolás.

Ezen rendszernek legnagyobb baja az, hogy a megtöltésnél sok időtöltéssel jár a műtrágya felületnek pootos előkészítése. És dacára ennek, minden Schloer rendszerű gépnél beáll azon nagy baj, hogy a megindulásnál kilök egy nagy adag műtrágyát,

most az első 20—50 méter útban a műtrágya a gép rázkodása folytán a ládában természetesen lerázódik tehát felülete le száll, és e közben 20—50 méter utban kevesebbet szór a gép miut előírva van, vagy egy barázda zökkenés után 5—6 méter hosszú utban mitsem vet.

E gépek fényoldala viszont az, hogy a legszurkosabb műtrágyát is elszórják. A „Vasmezői gazdasági egyesület” Szombathelyen rendezett versenyén, szerző 200 kg. szuperfoszfátba egy kanna (k. b. 15 liter) vizet öntetett. elannyira, hogy a szuperfoszfát vakolatzerű kenős állapotba jutott, s a Schloer gép minden fenakadás nélkül, elszórta e kászerű anyagot is, míg a többi rendszerek nem bírták elszórni.

Epen ily könnyen elszórják a gépek az összes ülepedésre hajlandó lisztfinom salakot is. Melichar legújabb műtrágyaszórója szintén e rendszerhez sorolható.

Továbbá vannak oly műtrágyaszórók, melyek a műtrágyát bizonyos módon szabályozható résen lökik ki, a rés a láda oldalán, vagy fenekén van.

Ezen gépeknél az elkenődés majdnem elkerülhetlen.

De a száraz műtrágyához e gépek kitűnően alkalmasak. Ámbar Berlinben több mint 20 különböző rendszerű műtrágyaszóró volt kiállítva, ezek tulnyomó része az első pillanatra feltűnő nagy fogyatkozásban szenved.

Ma sem ismerek jobb réssel felszerelt rendszerű gépet a száraz műtrágya szórva hintésére, mint a Schmidt és Spiegel rendszert, melyet J. Carow (Prága-Bubna) hoz forgalomba. Megjelle a czélnak Khüne Ede ismert jónevű mosonyi gépgyárának szórva hintő gépe is.

Gazdaságom a kenődő műtrágya-félék számára egy Neumann Schloer, a por-szerűek számára Carow-félével van felszerelve. Némi ügyességgel mindenik elég jól használható.

Simitás.

A simítás az amunka, a melynek helyes végzése van hivatta a dohány értékének jelentékeny emelésére, — mert a helytelen simítás, még a legjobban sikerült dohányt is nagy mérvben értékételenítheti.

A simítás akkor veszi kezdetét, midőn a dohány már teljesen beszáradt, színe egyenletessé vált s közép bordája egészen összefonnyadt és megbarnult.

Ha a dohányok már szedés alkalmával külön osztályba soroztattak: akkor a simításnál be fog bizonyulni, hogy mennyire czélszerű ez az eljárás, s mennyire megkönnyebbiti a további munkát, — mert az a dohány, amely a törésnél külön osztályoztatott és külön fűzetett: az már nagyságra és színe majdnem egyenlő s így ezek kiválasztása a simításnál nem sok munkába kerül.

Az olyan kertészekben, aki már annyira haladt, hogy a dohányt a törésnél megválogatja: abban már feltételezhető annyi szakértelem, hogy az a dohányt másképpen is jól kezelte és éretlenül bizonyára nem törte le. A jól beérett dohányok pedig rendes szárítás mellett szép egyenlően szoktak szinesedni és a simítás alkalmával a színre való párosítással is kevesebb a munka, s az ilyen dohányok bármint száraz időjárásban is kissé husosabbak és nem annyira zörgős szárazak. Szóval: ezek minden tekintetben nagy előnyben vannak ama dohányok felett, amelyek össze-vissza szedettek és úgy lettek felfűzve vagy aggatva.

Az idén, azt hiszem, hogy a dohány országsterje teljesen jól beszáradt, mivel a szárításra alkalmas, kedvező volt az időjárás; — most pedig, a hosszas szárazság

után végtére bekövetkezett az esős idő, minek következtében a dohányok a pajtában valószínűleg kissé megpuhulnak s ezáltal a simításra alkalmassá válnak, s ha később beállnak is a fagyok, ezen már most megpuhult dohányok ha meg is fagnak, de a midőn a simító helyiségbe kerülnek: a meleg levegő által újra hamar kiengednek és meg fognak puhulni, úgy, hogy a simításra éppen a legalkalmasabbak lesznek. Tehát a legnagyobb valószínűség szerint, a simítás az idén nem fog akadályokba ütközni.

A dohányt, a szárítópajtából köteleként kell a simító helyiségbe hordani, ahol aztán a levelek az egyes zsinegekről lehuzatnak és osztályoztatnak.

Míg azonban a szárítókon és a pajtában való munkát egyesült erővel és egyöntetűen lehet és kell is végbe vinni: addig a simításnál a munkának már gyárilag kell folynia, — vagyis a dohány simítás, illetőleg osztályozásnak minden külön mozzanatánál más és más egyéneknek kell közreműködni s a maga dolgát mindeniknek külön és pontosan kell végezni.

Az osztályozás olyformán történik, hogy amint a dohányt a zsinegről le van huzva: a leveleket válogatás nélkül, csak úgy felületesen egy nagy csomóba kell rakni. Ezen csomókat aztán a legértelmesebb munkás veszi át osztályozás végett, s minden egyes levelet kézbe véve, azt mindenképen megvizsgálja, — megfigyeli annak színezetét, nagyságát, hosszát és szélességét, bordáját, ép vagy szakadozott voltát, s a szerint amint egyik vagy másik osztályba tartozik: külön rakásokba teszi. — Úgy kell a dolgot intézni, hogy ezen osztályozás nappal történjék, mert lámpa világnál nehéz a színt tökéletesen megkülönböztetni, — ehhez világos és tágas hely kell, s körülbelül egy ölnyi asztal, amelyen az illető a dohányt, ahányféle osztályt: annyi csomóba rakja.

A helyes és rendes osztályozás a legfontosabb teendők egyike, — mert a hanyag osztályozással, a máskülönbön jól szinesedett és beszáradt, hibátlan dohány értékét is nagyon leszállíthatjuk, — ami igen természetes, mert az olyan dohány, amelynél különböző minőségű és nagyságú, hibás és ép levelek kerülnek egy csomóba: nem képviselhet olyan értéket, mint az, amelynél a levelek egyenletesen osztályozva simítatnak egybe.

Tudvalevőleg, a kerti levelek és muskataly dohányoknál: első, második, harmadik osztály és kihányás, a többi fajknál pedig válogatott a. és b., első, második, harmadik osztály, kihányás és hulladék elnevezésű osztályzatok vannak.

Hogy melyik osztályba minő levelek sorozandók: az a közökében forgó beváltási árszabályzatban pontosan és részletesen körül van írva s a termelők és értelmesebb régi kertészek előtt ez eléggé ismeretes.

Visszatérek tehát a simítás munkájára. Amint az osztályozó munkás, a dohányleveleket osztályok szerint külön-külön csomagokba tette: akkor következnek a simító munkások, a kiknek mindenike egy-egy külön osztályt simít, oly formán osztva fel a munkát, hogy a jobb osztályok a már gyakorlottabb munkások kezébe kerüljenek, akik aztán az összesugorodott leveleket szépen kihajlítva, kiegyengetve, tenyerökkel a levél mindkét oldalát végig simítják és úgy rakják egymásra és csomóba a leveleket.

Simítani csak az olyan dohányt lehet, amely kellőképpen meg van ereszkedve, vagyis a levelek hajlékonyak, megvonultak, — ami úgy érhető el, ha a zsinóra fűzött dohány lágy — de nem esős vagy ködös — külső levegővel hozatik érintkezésbe; — arra azonban nagyon ügyelni kell, hogy a

dohány, esetleg esős időben, sok nedveséget ne szivjon magába, mert a túl nedvesen simitott dohány igen könnyen megpenészedik, megrohad és teljesen elveszti az értékét. — Arról már nem is szólok, hogy a dohányt mesterségesen nem szabad nedvesíteni, vagyis harmatra, órára, nedves földre, trágyadombra, hidlásra nem szabad a dohányokat kitenni, annál kevésbé pedig a csomózás közben szándékosan megvizetni, — miután feltételezem, hogy ezen valóságos bűnös szokással már országsszerte végtelenségig felhagytak és ilyet többé senki sem tesz, — mert aki ilyenre vetemednék: csakugyan megérdemli, hogy a beváltáskor dohányja lejjebb osztályoztassék s a nedveségre és romlásra való levonással bünhődjék.

A besimitott levelek csomózásánál arra törekedjünk, hogy a csomóknak tetszetős alakot adjunk, amit az által érünk el, ha a kocsiányvegek egyenlően rendeztetnek, ha mindjárt ez által a levelek végei nem is lesznek egészen egyenlők, hanem kissé különbözőnek is egymástól, — továbbá, ha a leveleket csinosan kötözzük; — a kötés, anyadohányból csavart zsinégből, a kocsiányvegtől mintegy 2 centiméternyire alkalmazandó, nehogy a melyi kötésbe a levél válla belessék s ez által megsérüljön.

Az egy csomóba kötendő levelek száma: a szivarboríték, válogatott és közönséges I. osztályból 20—25 levél, — a finom kertü levelekből 30—35 levél, — a muskattály levelek I.—II. osztályból 25—30 levél, — a kapa dohány I.—II. osztályból 30—40 levél, — a közönséges fajták II.—III. osztályból 40—45 levél, — végre a kihányásból minden fajtából 50 levél.

Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy az osztályozás és simitás munkáját a legnagyobb gondnal és figyelemmel végezzék termelőink, — s személyesen, vagy teljesen megbízható gazdákat által folytonosan felügyeljenek a munka folyamára, mert ezáltal is kifejezést ne adjak azon óhajomnak — ami reményem előbb-utóbb be is fog következni — hogy vajha annyira előhaladnánk már a dohány okoszerű kezelése tekintetében, hogy a simitást — ezt a természet költséggel és fáradsággal járó munkát — teljesen kiküszöbölhettünk, mint ahogy a dohánytermelés fejlettebb fokán álló országokban ezt a munkát egyáltalán nem ismerik.

Végül ezuttal még csak annyit, hogy a csomózott dohányokat, a beváltáshoz való szállításhoz, osztályonként rendezett s legfeljebb egy méter magasságú keskeny asztalokba rakjuk össze, szellőztethető, biztos helyiségben, megóva a bemelegedéstől, — s ha a dohányok esetleg mégis bemelegednének: az asztalok átrakásával kell azokat lehűteni.

Daróczi Vilmos.

Tapasztalatok a dohánytermelés köréből.

Kerpely Kálmán tanár úr, a „Köztetek“ I. é. 82. számában, a fenti cím alatt igen tanulságos szép cikket tesz közzé, melyet annál nagyobb örömmel olvastunk, mert azok a gyakorlati tapasztalatok alapuló igazságok nemcsak lényegükben, de majdnem szó szerint megegyeznek azokkal a fejtegetésekkel, amelyeket mi ez irányban évek óta oly gyakorta hangoztatunk, s amelyek mind a körül forognak, hogy a kezelésben ejtett legcsekélyebb hibák vagy mulasztások is mily nagy horderővel bírnak, s mennyire kihatnak a minőség rovására.

A cikkiről úr többek közt azzal is foglalkozik, hogy a trágya bizonyos nemei minő rossz hatást gyakorolnak a dohány égsére, —

továbbá hogy az öreg dohányok az égsében javulnak és pedig legtöbbet javult a pirosbarna és a világosbarna, — de már az egész barna színű dohányban, valamint a kényszererétben sem vett észre javulást.

Éppen a múlt számunkban fejtegettük az egyes trágyanemeknek a minőség javításának előnyére vagy hátrányára szolgáló hatását; — s ami az égsét illeti: a pirosbarna és világosbarna dohányok már azért is jobb égsűek, mert érettebbek. Látjuk például, hogy a hegy-dohány sohasem ég olyformán, mint az anyadohány, — pedig a hegylevelek rendszeren igen finom szövetelek szoktak lenni, de nem jól égnek, azért, mert többnyire éretlenek. Az öregebb dohányok, a korosodás által vesztetnek a bennök lévő felesleges víztartalomtól, mi által az égsők javul; — a kényszererett, éretlen, hibás, rossz dohány azonban égsében nem javul, de nem javul semmi tekintetben sem, — éppen úgy mint a bor, — a finom bor mentül öregebb: annál jobb, míg a rossz bor minél öregebb: annál rosszabb, annál cetesebb, — csak annyi különbséggel, hogy a rossz dohány — mivel rosszabb már nem lehet — idővel nem rosszabbul, de nem is javul, — míg a jobb dohányok, ha megfelelőleg vannak elhelyezve, évek múlva is mindig javulnak egy bizonyos határig.

Egyébiránt az ily praktikus közlemények, mint Kerpely K. tanár úr fenti című cikke, nem lehetnek eléggé gyakoriak, ahhoz képest, mint aminő szükség van rájuk, hogy a haladás és tökéletesbülés mind jobban tért hódítson.

Azért jó szolgálatot véltünk tenni olvasóinknak, midőn a fentjelzett tanulságos cikket, bő kivonatban adjuk az alábbiakban.

D. V.

A dohány minőségére az időjárás nagy befolyást gyakorol, de azért a kezelés is lényegesen hozzájárul a dohány minőségének fokozásához vagy csökkenéséhez. Hazánkban a dohány kezelése még mindig sok kívánnivalót hágy fenn, ambar tagadhatatlan, hogy nagy általánosságban e tekintetben is haladás tapasztalható. A hazai dohánytermelő vidékek nagy részét beutazva, nem egy helyen kifogásoltam a dohány okoszerűtlen kezelését és gondozását.

Igaz, hogy a dohánynak érszerűtlen törése, fűzselőlötti válogatása, forgatva vagy oldalt fűzése, a szárítás alkalmával szükséges okoszerű kezelése mindinkább terjed, de azért nem csekély az oly dohánytermelő helyek száma sem, hol a dohányt, érs s minőségre való tekintet nélkül egyszerre fűzik, a napon fekvé hagyják, nagy csomókba kötik, a szekeret pupozva rakják, cizókmótkostul a tetejébe kapaszokdnak s úgy viszik haza; vegyesen és pedig lapjával sűrűen fűzik, s a szárítás alkalmával nem kezelik. Hogy ily eljárás mellett a dohány sokat szenved, igen természetes s bőven válogathatunk a zölden száradt, napégett, foltosan sérült, kocsiányrohadt és szivégett, hólyagos, fodrosodó s vastag ereztű levelekben. De nemcsak külsőleg csökken a dohánylevél értéke, hanem égési képességéből s így értékéből is tetemesen veszt, a mi annyival is fontosabb, mert ilyen levelek a későbbi raktározás alkalmával sem sokat javulnak.

És nemcsak égőképességéből veszt a rosszul kezelt levél, hanem szivóság s nyújthatóságából is. Mindazon körülmények, melyek a dohánylevél minőségét csökkentik, a szivóság s nyújthatóság csökkenését is maguk után vonják. Az 1893-diki termésből ily irányban is tettem meghatározásokat, olyformán, hogy az egyforma helyekről vett s egyenlő nyirkossági állapotban levő dohánylevél-szállagokat, egy általam készített egyszerű készülék segítségével felagatva, sulyokkal terheltem. Az elszakadásig elviselt sulymennység fejezte ki a levél szivósá-

gát; az elszakadásig beállt megnyulás, melyet a készülékre szerelt léptéken leolvastam, adta a levél nyújthatóságát.

A kísérlet azt bizonyította, hogy a dohánylevél szivósága s nyújthatósága a dohánylevél minőségével arányban tetemesen csökken, ez pedig különösen a szivarboríték leveleknél igen fontos. Igen jellegző, hogy a máskülönbön kifogástalan, de nyomás, zuzás folytán zöld foltossá vált levél mily sokat vesztett szivóságából és nyújthatóságából.

De még a jól kezelt leveleknél is a szinesedés szoros kapcsolatban áll, az égési képesség, szivóság s nyújthatósággal (természetesen a dohányféleség szerint).

A pirosbarna levelek égési képessége, szivósága és nyújthatósága legnagyobb, mely tulajdonságok a szín elváltozásával fokozatosan csökkennek. A sötétbarna levelek általában durvábbak, a sárga színűek ellenben a kendernél könnyebbek, tartalom nélküliek szoktak lenni.

Kísérlet tétetett arra nézve is, hogy a csomózott dohány hosszabb fekvés után mily változásokat szenved, égőképesség, szivóság és rugalmasság tekintetében. Az 1893-diki termésből csomózott dohányt szállós, de nem tulszárász helyre eltettem. Meghatároztam ezen dohány (szamosháti) értékét 1893-ban a simitás után s 1895-ben, másfél évi raktározás után, a kísérlet azt bizonyította, hogy hosszabb fekvés után javult a dohány-égési (parazás) képessége és pedig a bő nitrogéntrágyázás folytán eredetileg legrosszabbul égő — de máskülönbön teljesen kifogástalan — dohány javult legtöbbet.

Hanem a javulásra befolyást gyakorol a dohány eredeti minősége is.

Az eredetileg is legtöbbet erő pirosbarna levél javult legtöbbet, ezt követte a világosbarna színű; a sötétbarna kevesebbet javult, a zölden száradt s szivégett pedig a hosszabb fekvés dacára sem változott meg.

A hosszabb időn át csomózva fekvő dohány fenn jellegzett elváltozása csak az esetben tapasztalható, ha a dohány rendszeren beérett; a kényszer érett dohánynál alig észleltem e tekintetben változást. Az ehhez való anyagot az 1894-iki termésből vettem, mely esztendő — mint ismeretes — igen száraz volt, úgy, hogy a dohány kényszer érett lett. Hogy a kényszerérés mily befolyást gyakorol a dohánylevél értékére, kitűnik a következő adatokból:

Szamosháti dohány termelt 1 kat. holdon kgr.-ban

1893-diki termés (trágyázatlan részen melegágyi palánta) 1226

1894-diki termés (trágyázatlan részen melegágyi palánta) 652

a kényszerérés következtében kevesebb 574 kgr.

1893-diki termés égési képesség szivóság nyújthatóság másod-percekben grammokban milliméterekben

kénsavas kálival			
trágyázva	— 14	560	10
trágyázatlan	— 12	524	9
pirosbarna levél	14	590	12
sötét	10	545	8
sárgalevél	— 5	350	5

1894-diki (kényszererett) termés égési képesség szivóság nyújthatóság másod-percekben grammokban milliméterekben

kénsavas kálival			
trágyázva	— 6	320	5
trágyázatlan	— 6	320	5
pirosbarna levél	6	340	5
sötét	5	240	3
sárgalevél	— 2	208	2

Tehát ugyanazon dohányféleség, egyforma talajon, egyenlő gondozásban részesülve, a kényszerérés következtében úgy mennyi- mint minőségileg szenved s változáson még hosszabb fekvés után sem megy

keresztül. A 94-diki kényszerérett dohányt most vettem újlag vizsgálat alá s égőképességében, nyújthatóság s szívóosságában oly csekély eltérést mutatott, mely alig nevezhető javulásnak.

Kerpely Kálmán.

Adatok

a magyar kir. dohánygyedárúság 1894. évi statisztikájából.

I.

Megjelent a dohánygyedárúság 1894. évi statisztikája, melyet a m. kir. dohánybevételei és gyártási szákszámvevő osztályok az idén is azzal a rendkívüli gonddal és a legapróbb részletekre is kiterjedő pontossággal állítottak össze, mint ahogy ezt már évek óta, teljes elismerést érdemlőleg tenni szokták.

Az 1894. évről szóló statisztika még terjedelmesebb az előző éviéknél, s aki ezt a témérdek számtomeget figyelmesen tanulmányozza: az minden tekintetben teljes áttekintést és tökéletes tájékozást nyer a magyar dohányügy minden állapotáról s arról az óriási szerepről, amelyet a dohány, úgy is mint gazdasági termék, s úgy is mint egyedárúsági cikk, nemzetgazdaságunkban elfoglal.

S ámbár ez év folyamán, egyes részletekben elcsúszottunk az 1894. év dohánytermelési és gyártási eredményeivel, de azért érdekes és tanulságosnak tartjuk, hogy e statisztika hiteles adatai alapján — úgy mint az előző években — a dohányjövők 1894. évi összes eredményeiről mintegy zárszámadásként beszámoljunk.

Mindenek előtt a főbb számadatokon gyünk végig, a következőkben:

A dohányjövődéki központi igazgatóság személyzeti létszáma — a miniszteri tanácsos igazgatása alatt — 22, s az igazgatóság mellé rendelt szákszámvevőség 30 — különböző rangosztályú — tisztviselőből, továbbá 7 szolgából és 2 segédszolgából áll. — A dohánybevételei hivataloknál 108 tisztviselő és 50 munkaügyelő, a dohánygyáraknál 141 tisztviselő, 158 altiszt, 14 kapus és 14 szolga, a dohányárudaraknál 33 tisztviselő és 15 altiszt van alkalmazásban. — A dohánygyárak munkás személyzetének létszáma volt a múlt évben: 945 férfi, 14,987 nő, 343 gyermek, összesen 16.275 munkás.

1894-ben dohánytermelési engedély adatot 631 községben (az előző évben volt 653.) 9.184 termelőnek. (e. é. v. 9.868.) tehát a termelői száma 684-el fogyott, akik közül azonban 560 termelő egy holdas vagy ezen aluli volt.

A dohánynyal tényleg beültetett terület mennyisége volt 64.465 katasz. hold, (e. é. v. 70.823.) tehát a beültetett terület mennyisége 6.358 kat. holddal apadt. A termelési területből a legtöbb — 20.591 kat. hold — debreczeni levelekkel volt beültetve.

Dohánytermelési hold- és zsinórpénz előlegek fejében kiadatot összesen 1,482.695 frt 75 kr.

1894-ben beváltott egészben véve mindössze 34.381,162 kgrm dohányanyag, (e. é. v. 52.206,162.) tehát a termésmennyisége 17,825 300 kgrmmal, vagyis 34%-kal volt kevesebb, mint 1893-ban.

A beváltott dohányagból esett: a magyar jövődékre 19.065.472 kgrm, s az osztrák jövődékre 15.315.690 kgrm.

Beváltási ár fejében — fuvarpótlék és átvételi költség nélkül — kifiztetett: az osztályozottaktól 5,944.492 frt 58 kr., kihányás és hulladékért 210.121 frt 04 kr., mind összesen 6,154.613 frt 62 kr., (e. é. v. 9,377.788 frt 34 kr.) tehát 3,223.174 forint 72 krral kevesebb mint 1893-ban.

A beváltott összes mennyiséghez képest: egy kat. hold átlagos jövedelme volt: dohányban 533 kgrm, (e. é. v. 737 kgrm,) pénzben pedig 95 frt 37 kr., (e. é. v. 132 frt 41 kr.) tehát az 1894. évi termés, úgy dohányban, mint pénzben, jóval kevesebb jövedelmet hozott, az 1893-dikínál.

Az összes termésmennyiségét véve: 100 kgrm. beváltási átlagára volt 17 frt 96 kr., (e. é. v. 18 frt 37 kr.)

Egyes megyék szerint — a legtöbb dohányt termelt Szabolcs megye: 14.684 kat. holdon 10,020,540 kgrmot, (e. é. v. 16.112 kat. holdon 12,202,809 kgrmot.)

A beváltott dohánylevelekből volt: szivarboríték 19,316 kgrm, (e. é. v. 65.118¹/₂ kgrm,) — tisztai 7,918,373¹/₂ kgrm, (e. é. v. 13,850,410 kgrm,) — debreczeni 13,242,668¹/₂ kgrm, (e. é. v. 16,271,198 kgrm,) — szegedi 6,149,440 kgrm, (e. é. v. 10,998,521¹/₂ kgrm,) szuloki 53,925 kgrm, (e. é. v. 57,895 kgrm,) — községek kerti 587,324 kgrm, (e. é. v. 510,277 kgrm,) — kerti 882,690¹/₂ kgrm, (e. é. v. 1,467,606¹/₂ kgrm,) — muskátly 474,892¹/₂ kgrm, (e. é. v. 469,375 kgrm,) — kapa 1,543,942 kgrm, (e. é. v. 1,855,921 kgrm,) — e szerint tehát 1894-ben közönséges kerti és muskátly több volt mint 1893-ban, a többi valamennyidohánynemléazonbanjelentékenyen kevesebb volt a termés, az előző évinél. — Kihányás volt 2,605,426 kgrm; — hulladék 28,116 kgrm; — haszonvesztetlen 118,721 kgrm; — valamennyi kevesebb ugyan az előző évi mennyiségnél, ez azonban — a termés összességét tekintve — irányadul nem vehető.

Csempészett dohány beváltatott 12,475 kgrm, (e. é. v. 18,377 kgrm,) — 731 frt 68 kr. értékben. — s habár kevesebb a mennyiség az előző évinél, de — a termés arányához képest — ez sem a mellett bizonyít, mintha a csempészett csökkent volna.

(Folyt. köv.)

M. B.

Az orsz. m. gazd. egyesület köréből.

MEGHIVÓ

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület rendes közgyűlésére,

mely 1895. évi november hó 17 én, d. e. 10 órakor fog az egyesület „Köztelek” épületében megtartatni,

Tárgyak:

1. Elnöki megnyitó.
2. Közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére 2 tag kiküldése.
3. Igazgató-választmány jelentése az egyesület 1894—95. évi működéséről.
4. Az évközben belépett tagok felvétele.
5. Az évközben meghalt tagok bejelentése.
6. A számvizsgáló bizottság és az igazgató-választmány jelentése a múlt év számadásáról, az egyesület vagyoni állapotáról és kezeléséről.
7. Az 1896. évi költségvetés megállapítása, a III. orsz. gazdakongresszus kiadványainak költségeire 5000 frt megszávozása.
8. Az egyesület tisztikarában történt változás bejelentése és az újonnan választott pénztárnok kinevezésének és javadalmazásának megerősítése.
9. 15 kisorolt választmányi tag helyett újak választása az alapszabályok 28. §. alapján.

10. Esetleges indítványok, melyek tagok által az alapszabályok 14. §. k) pontja szerint benyújtattak.

A 14. § k) pontja így szól: „A tagoknak a közgyűlés elé az igazgató-választmány útján tett beadványai és indítványai”.

Budapest, 1895. évi október hó 23.

Gróf Desseuffy Aurél, s. k.,
elnök.

IRODALOM.

A „Közgazdasági Szemle”, (a m. tud. akadémia megbízásából szerkeszti: dr. Jekelfalussy József) a magyar közgazdasági társaság hivatalos közlönye, f. é. október havi füzetében három igen érdekes értekezést közöl, u. m. Békés megye 1715—20-ban. Acsa György Ignácztól, — Az egyenes adók reformja, Pólya Jakabtól, — A tőzszeadója, dr. Hegedűs Lóránttól. Ezeket kívül irodalmi szemle, statisztikai értesítő, könyvszemle, s a „Magyar Közgazdasági Társaság” értesítője egészíti ki a kitűnően szerkesztett közlönye e havi füzetének változatos tartalmát.

Az 1895-ik évi III-ik országos gazdakongresszus tárgyalásai. Ez ideig a III. orsz. gazdakongresszus tárgyalásából megjelent a II. és III. kötet, e napokban pedig a IV. kötet hagyja el a sajtót, mely magában foglalja a gazdasági érdekképviseleti (V.) szakosztályban tárgyalt kérdéseket, nevezetesen: 1. Gazdasági érdekképviselet. 2. Mezőgazdasági bizottságok kérdése. 3. Értékesítési és fogyasztási szövetkezetek. 4. Aukciók és vásárok. 5. Vásárcsarnokok ellátása. 6. Gazdatiszti kérdés. 7. Mezőgazdasági jog. 8. Állatszavatosság. — A füzet ára nem kongresszusi tagoknak 2 frt, míg a kongresszus tagjai ingyen kapják és pedig együttesen valamennyi szakosztály tárgyalásait, (6 füzet). A hátralevő füzetek körülbelül a folyó hó elején hagyják el a sajtót, a mikor az O. M. G. E. az összes nyomtatványokat megküldi a kongresszus tagjainak.

„Magyar Házi Kincstár” czímen új, népies irányú ismeretterjesztő, tarsadalmi és szépirodalmi folyóirat indult meg. — Az előttünk fekvő első szám tartalmának változatossága, képei és csinos kiállítása után itélve: a folyóirat hézagpótlónak ígérkezik s bizonyára szívesen fogja venni mindenki, a ki olcsó pénzen oltan olvasni valót keres, a miből hasznót és gyönyörűséget is meríthet. A folyóirat havonként 80—84 oldalnyi füzetben jelenik meg, 8—10 képpel. Előfizetési ára: egy évre 2 frt 50 kr.; félévre 1 frt 30; negyedévre 70 kr.; egyes szám 25 ar. — Megrendelhető: Budapest, Ferencz-körút 1 sz. III. e.

A „Szólószeti és Borászati Lap” (felelős szerkesztője: Maurer János) legutóbbi számában a következőket közli: Cserebogár pajod és a szénkéng. Oenos. — Interpelláció az országházban. — Szólószeti levél. — A must savtartalmának meghatározása a Mathieu-féle eljárás szerint. L. — Tárca: A penospora. Igal Svetozár. — Kérdés. — Felelet. — Hírek. — Apróságok. — Vidéki tudósítások — Műtrágya.

A „Magyar Bortermelői Lapja” (felelős szerkesztője: Romby Dezso) legutóbbi számának tartalma a következő: Az ültetésre szánt szőlővessző. — Az amerikai szőlőfajták értéke. — Szólószet és borászat a gazdakongresszuson. — Borkiállítás Szegeden. — Borászati kongresszus Németországban. — A hamu, mint szőlőtrágya értéke. — Vegyesek. — Tudósítások.

VEGYESEK.

— **Uj főrendek.** A király ő felsége, taktarkányi Harkányi Frigyesnek és Törvényes utódainak a magyar bárói méltóságot, s ugyneki, mint törvényes fiutódainak egyszersmind az örökös főrendházi tagság jogát adományozta, s ezen bárói méltóságot és örökös főrendházi tagsági jogot testvéröccsére: taktarkányi

harkányi *Harkányi Károlyra* s annak törvényes utódaira, illetőleg fűtódaira is kiterjeszté. — A barosított Harkányi testvérekben valóban méltó hazafiak ért a királyi kegy legmagasabb kitüntetésé, mert mindketten közéletünk számos terén maradandó érdemeket szereztek, — a mellett mindkettő mint kitűnő jó gazda ismeretes, akik mint dohánytermelők is a legjelesebbek közé tartoznak. — Részünkről is sietünk őszinte szerencse kívánatainkat kifejezni az új báró uraknak, akiket lapunk mindenkor jóakarói és legrégibb támogatói sorában tisztelünk.

— **Előléptetések.** *Madarassy Gábor* pénzügyminiszteri osztálytanácsos, a pénzügyminisztérium XIII. ügyosztályának (ahová a dohányjüvedéki ügyek is tartoznak) vezetője, és *Haracsek László* pénzügyi főtanácsos a dohányjüvedéki központi igazgatóságnál, az illető fizetési osztály első fokozatába lettek előléptetve.

— **Kinevezés.** A m. kir. dohányjüvedéki központi igazgatóság *Killer Nándor* m. kir. dohányjüvedéki tisztet, a szuloki m. kir. dohánybevéltőhivatal kezelőjévé nevezte ki.

— **A dohányjüvedéki csarnok a milleniumi kiállításon.** Az ezredéves kiállítás épületei sorában már készen áll a dohányjüvedéki csarnok is. A csinos, tetszetős pavilon, (melynek távlati képét lapunk f. é. 6. számában közöltük,) tudvalevőleg *Zobel Lajos* építész-mérnök, pénzügyi tanácsos tervezte alapján, *Gregersen G.* és fiai vállalkozók által építetett, — pilóta alappal, favázás falakkal kifelé, zsinoly és pépfedéssel; — beépített területe 740 négyzetméter, — építési költsége 24.000 frt.

— **Millenniumi szivarok.** A képviselőház pénzügyi bizottságának egyik utóbbi ülésén két új szivartípi mutatót be a pénzügyminisztérium. Ezeket az új gyártmányokat a jövő millenniumi évben hozzák forgalomba. Az egyiknek tíz krajczár, a másiknak hat krajczár lesz darabja. A pénzügyminiszter és az államtitkár megkínálták az új szivarokkal a bizottság tagjait s csakhamar sűrű füstfelhők tettek bizonyosságot róla, hogy a millenniumi szivarok kitűnően szerelelnak. Előreláthatólag a nagy közönség is épen oly jóknak fogja eme szivarokat annak idején találni, mint a kóstoló alkalmával a bizottság tagjai.

— **Dr. Rodiczky Jenő,** a berlini árpa és komló kiállítás alkalmából, a m. orsz. gazdasági egyet árpa és komló kollektív-kiállítására vonatkozólag egy németnyelvű külön katalógust adott ki, melyben egész tanulmányt közöl a magyar árpa és komló termelési viszonyokról, ismertette és statisztikai adatokkal megvilágítva ezen termelési ágaknak minden mozzanatát, a kitüntetés nyert termelők névsorával, a ter-

melési helyek s a készletek és az árak felsorolásával. — Valóban teljes elismerés illeti a kitűnő nemzetgazdasági író és szaktudósnak ama fáradszatos munkásságát, melyvel nemcsak itthon fejt ki oly sokoldalú tevékenységet, hanem a külföldön is — így nemrég Bécsben, s újabban Berlinben — ritka nemes buzgalommal igyekszik a magyar gazdasági terményeket megismertetni, bemutatni s azoknak hírnevét emelni.

— **Az új-kigyósiak nyomorúsága.** Békésvármegye alispánja elszomorító jelentéssel szolgál a nagy nyomorúságról, a melybe Új-Kigyós község lakosai jutottak. A község, mely az újabb telepítéses községek közül való, évek előtt megváltotta a földjeit s a hazai banknál 429 ezer forintot kölcsönt kötött, hogy az eladó birtokosnál tartozását kifizesse. A szokásos törlesztéseket úgy eszközölték, hogy *Wenckheim Frigyes* gróf 4000 hold olcsó bérletet bocsátott kezükre. A tavalyi balsikeres gazdasági év miatt és a nyomott buzaárak következtében a törlesztést eszközölni nem tudják, habár maga az emberszerető gróf a saját iniciatívájából 12.000 forint bérleti összeget engedett el a községnek. A vármegye azonban a község bajainak orvoslását véglegesen a pénzügyminisztérium reméli s e végből hozzá feliratot is küld, hogy a szűkhatáru községnek engedélyezze nagyobb számban a dohánytermelési engedélyt, mert másként a felszaporodott lakosok meg nem élhetnek.

Szerkesztői üzenetek.

M—I Á—t úrnak, Budapest. Azon kérdésre, hogy: „gyeptörésre szabad-e dohányt ültetni? — a föld máskülönbön kifogástalan” — a következőkben válaszolhatunk: ha a talajvizsgáló bizottság a kérdéses területet dohánytermelésre alkalmasnak találta: akkor természetesen semmi kifogás sem lehet a gyeptörésre való ültetés ellen; — ha azonban talajvizsgáló bizottság ott még nem működött és így ama bizonyos területről nem nyilatkozott volna: akkor mindenesetre az első feltétel, hogy a gyeptörés humus teljes, fensiku és nem valami szikes, rétes, lapályos hely legyen. Egyébiránt ha — amint jelezni tetszett — a föld máskülönbön kifogástalan, s a gyeptörés őszszel feltörött, jól megtrágyázott és kellő művelésben részesített, akkor — véleményünk szerint — az ily gyeptörés a legjobb dohányt adja.

Gróf Széchenyi Pál uradalmi számtartóságának. Lábodon. Az előfizetés megújítását köszönettel vettük. Az elmaradt számokat utánküldtük.

Czoher Géza úrnak, Kajozán. A czimszalag kicserélése végett intézkedünk.

Klein Ignác úrnak, Tisza-Örsön. A lap, a kívánt új czim alatt fog küldetni.

HIRDETÉSEK.

Melegágyak betakarására legalkalmasabb

mollino-köpper

különféle szélesség (50—153 ctmtr.) és minőségben, gyári áron kapható.

Jónás Ignác és fia gyári raktárában, Budapest, Zrínyi-utca 9. szám. (2—9)

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál és nagy terjedelménél fogva a legjobb és aránylag legolcsóbb magyar lap az

EGYETÉRTÉS

Csávolszky Lajos,
felelős szerkesztő.

Kossuth Ferenc,
főmunkatárs.

Ez a magyar olvasóközönség lapja!

Az országgyűlési tárgyalásokról a legérzékenyebb s e mellett tárgyilagos hí tudósítást egyedül az „EGYETÉRTÉS” közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „EGYETÉRTÉS” a kereskedelmi s tőzsdéi tudósításainak bőségével és alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „EGYETÉRTÉS”-ben, a mire szüksége van.

Az „EGYETÉRTÉS” előfizetési ára:

Egész évre . . . 20.— frt | Negyedévre . . . 5.— frt
Félévre . . . 10.— „ | Egy hónap . . . 1.80 „

Az előfizetési pénzek az „EGYETÉRTÉS” kiadóhivatalába, Budapest, Dalszínház-utca 1. sz. küldendők.

Tessék mutatványszámot kérni!

MAGYAR BORTERMELŐK LAPJA

szőlőművelési és borászat hetilap.

A legjelesebb szakerek közreműködésével

szerkesztő:

ROMBAY DEZSŐ.

Előfizetési ára:

Egész évre 4 forint.

Fél évre 2 forint.

Negyed évre 1 forint.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, a hová az előfizetések küldendők:

10 Budapest, Kerepesi-ut 44.

KITŰNŐ TERMÉS

csakis hamisítatlan jó gyártmányú

Telefon 51—03.

műtrágyával

Telefon 51—03.

érhető el. — Mindennemű műtrágyát gyártunk és az ajánlott beltartalomért, valamint az árú hamisítatlan minőségeért szavatolunk. Ingyenes ismertető füzeteket (Columellától) bérmentve küldünk. Bármely más szakbeli felvilágosítással szívesen szolgálunk.

21—24

a Sátori gyárak, Budapest, IX., Dandár-utca 25.

Központi
iroda:

Egeresi műtrágyagyár

Kramer J.

Ajánlja:

különleges dohánytrágyáit,
továbbá: párolt csontliszt, szuperphosphát, trágyafősz, chilisalétrom és egyéb különleges műtrágya-termékeit.

Talajvizsgálatok díjmentesen eszközölköztetnek.

Mindennemű felvilágosítással és árjegyzékkel szívesen szolgál a gyár központi irodája:

Budapest, V., Dorottya-utca 9. szám.

9-12

Magyar kenderből készült
legjobb

gazdasági kötélneműeket

ajánl a

BLEIER és WEISZ kötélgyári cég BUDAPESTEN.

Raktár és iroda:

Károly-körut 9. sz., a gróf Hadik-Barkóczy-féle házban.

Gyártelep: **Hajtsár-ut 7307. sz.**

Ajánlásra méltó tárgyak: torna-eszközök, Cocos futószőnyegek, lábtörők ruhaszárító kötelek,

lőhálók,

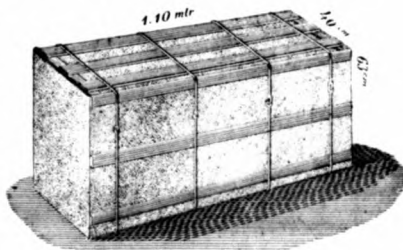
dohány-zsinór, kéveköttő-zsinór, fogoly- (fűrj-)hálók készitaskák stb; továbbá gazdasági cikkek u. m. **dohányzsineg**, istráng. kötőfék. rudaló. gabona-zsákok, vízhatlan ponyvák. itató és tűzi vedrek, kender-tömlők, hevederek, kender, kőcz stb. a legjutányosabb eredeti gyári áron.

Képes árjegyzék kívánatra bérmentesen küldetik. — Vidéki megrendelések pontosan eszközölköztetnek.

21-24

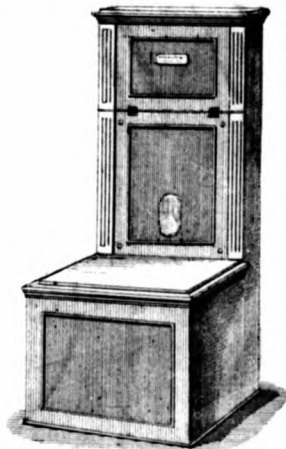
BARANYAY I. Turfatermények és szabadalmazott
önmüködkő turfahintő closetek vállalata
Budapest, IX., Csillag-utca 15.

Turfahintő closet csomagolással és bérmentes vasúti vagy hajó-szállítással **20 forint.**

Első minőségű Sphagnum **turfa-purha**
Budapesten feladva métermázsája **1 frt 60 kr.**

6-6

HIRDETÉSEK

a

„Magyar Dohányújság”

részére

a legjutányosabb árszabás mellett felvétetnek a kiadóhivatalban,

Budapest, VI., Podmanitzky-u. 1.

és valamennyi

hirdetési irodában.